

V. Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi Adana'da düzenlendi...

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ PİYASALAŞTIRILYOR

V. Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi açılışında konuşan MMO Adana Şube Başkanı Hüseyin Atıcı; insanın refahı, mutluluğu, sağlığı ve güvenliğinden ödün veren bir sanayileşme ve kalkınma anlayışının benimsenemez olduğunu savundu. Kongre açılışında konuşan MMO Başkanı Emin Koramaz da İş Sağlığı ve Güvenliği Yasa Tasarısı Taslağı'nda iş yeri hekimi, mühendis, teknik eleman, hemşire ve diğer sağlık personeline verilecek eğitim hizmetlerinin satın alınmasının öngörüldüğüne dikkat çekerek, "Mesleki yetkilendirme konusu ticari bir unsur olarak ele alınmaktadır. İş güvenliği mühendisliği ve iş yeri hekimliği hizmetlerinin işletme dışından satın alınmasının önü açılarak bu hizmetler danışmanlık hüviyetine büründürülmekte, iş sağlığı ve güvenliği alanının piyasalaşmasının önü açılmaktadır" eleştirisinde bulundu. Kongre açılışında konuşan Prof. Dr. Alper Akınoğlu ise sanayicinin işçisini koruması ve zarar vermemesi gerektiğini savunarak,

"Bunun için bilgi çok önemlidir. İşte bu noktada, bu ve benzeri kongrelerin önemi ortaya çıkmaktadır" diye konuştu.

V. Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi, TMMOB Makina Mühendisleri Odası Adana ve Gaziantep şubelerinin sekreteryalığında 16-18 Nisan 2009 tarihlerinde Adana'da, Çukurova Üniversitesi Mithat Özsan Amfisinde yapıldı. Kongreye 234'ü delege, 416'sı konunun ilgilisi olmak üzere toplam 650 kişi, sergiye ise 14 firma katıldı.

Kongrede; "İş Sağlığı ve Güvenliğinde Yürürlükteki Yasal Düzenlemelere Bakış" konulu bir panel ile "İş Güvenliği, İş Sağlığı ve Çevre Sağlığı Alanlarında Hedef, Kapsam ve Görev Tanımları", "İşyerlerinde Periyodik Kontrol Ölçümleri ve Aralıkları" ve "Risk Değerlendirme Kavramları" konulu üç konferans düzenlendi, 19 oturumda 35 bildiri sunuldu. Oturumlarda; iş güvenliği mühendisliği, asil işveren alt işveren ilişkisi, iş yerlerinde sağlık

ve güvenlik birimleri, iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının iş kazaları üzerindeki etkisi, emek piyasasının esnekleştirilmesinin iş güvenliği üzerindeki etkileri, kot kumlama işçilerinde silikozis epidemisi, inşaatlarda iş sağlığı ve güvenliği, acil durum müdahale ekibi, iş yerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin teşvik edilmesi konuları ele alındı.

Kongre; Makina Mühendisleri Odası (MMO), Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB), Türk Tabipleri Birliği (TTB), İş Müfettişleri Derneği, üniversiteler, sendikalar, meslek örgütleri, kamu ve özel kurum ile kuruluşları, mühendisler, doktorlar, işçiler, hemşireler, sağlık personeli ve teknik personel ile meslek yüksekokulu ve mühendislik öğrencilerinin katılımı ile yapıldı.

Kongrenin açılış konuşmaları MMO Adana Şube Başkanı Hüseyin Atıcı, MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz ve Çukurova Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Alper Akınoğlu tarafından yapıldı.

Hüseyin Atıcı: "TOPLAM İSTİHDAMIN YÜZDE 60'I KAYIT DIŞI"

Kongrede açılış konuşması yapan MMO Adana Şube Başkanı Hüseyin Atıcı; bilim, teknoloji ve sanayileşmenin toplumsal gelişim ve değişimin temel dinamikleri olduğunu söyleyerek, bilimin teknolojiyi, teknolojinin katma değeri ve artı değeri yüksek sanayileşmeyi geliştirerek refah toplumunu ve ülke demokrasisinin düzeyini yükselttiğini belirtti. "Ülkemizdeki yaygın kanının aksine, sanayileşme ve kalkınmanın bedeli; iş kazalarından ve meslek hastalıklarından gereği gibi korunamayan, işsiz kalma ve işini kaybetme korkusu yaşayan, örgütlenmeleri engellenen, sosyal güvenliğinden endişe duyan bir çalışan kesim yaratmak değildir" diyen Atıcı, insanın refahı, mutluluğu, sağlığı ve güvenliğinden ödün veren bir sanayileşme ve kalkınma anlayışının benimsenemez olduğunu savundu. Çalışma yaşamının en önemli konularından olan iş sağlığı ve güvenliğine yönelik yeterli önlemlerin alınmadığı eleştirisinde bulunan Atıcı şöyle konuştu: "Oysa bir ülkenin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik politikaları o ülkenin ekonomik, sosyal

ve kültürel gelişmişlik düzeyi ile doğru orantılıdır. Toplam istihdamın 22 milyon kişi olduğu ülkemizde kayıtlı istihdam ancak 9 milyon kişidir, yani yüzde 40'tır. Ülkemizde her yıl, on binlerce iş kazası, binlerce can kaybı, yine binlerce iş göremez duruma gelmiş insanımız, kaydı sağlıklı bir şekilde tutulmadığından tam sayısını asla tahmin edemeyeceğimiz meslek hastalıklarına yakalanmış insanlarımız ve toplamda milyonlarca iş günü kaybı meydana gelmektedir. Toplam istihdamın yüzde 60'ının kayıt dışı olduğu bir ülkede yaşadığımızı ve kayıt dışı sektörde hiçbir denetim ve iyileştirme çalışmasının da yapılmadığı düşünüldüğünde, bu tablo daha da vahim bir hal almaktadır."

"Örgütlenmiş Toplumlar Sorunlarını Kalıcı Olarak Çözebilir"

Bugün Türkiye'de iş kazası denildiğinde kamuoyunda ilk aklı gelen yerin Tuzla Tersaneler Bölgesi olduğuna dikkat çeken Atıcı, "Çünkü Tuzla ülkemizin kanayan bir yarasının örneğidir, göstergesidir" dedi. 11 Ağustos 2008 tarihinde Tuzla'da filika testinde kobay gibi kullanılan işçilerden 3'ü boğularak hayatını kaybettiğinde tersane sahibinin 'Bu filika bir gemi kazası sırasında kullanılsaydı 16 kişi ölecekti' dediğini anımsatarak, üç kişinin ölümünün ehven-i şer gösterilmeye çalışılmasının bir göstergesi olduğunu ifade etti. Üst düzey yetkililerin yapılan uyarılara, 'Bu sektörü dinamitlemeye kimsenin hakkı yoktur' demelerinin 'Olaylarda dış mihrak şüphesi içinde olduğunu' söylemelerinin bir gösterge olduğunu dile getiren Atıcı, "Tuzla buzdağının su üstünde görünen kısmıdır. Tuzla Tersaneler Bölgesi'nde bir yılda ölen işçi sayısının tüm ölümler içindeki oranı yüzde 1 civarındadır. Meslek örgütleri, demokratik kitle örgütleri,

sendikalar, basın ve dolayısıyla kamuoyunun gözü Tuzla üzerindedir. Bütün bunlara rağmen Tuzla'da 115'inci ölüm meydana geliyor, son 11 ayda 25 çalışan hayatını kaybedebiliyor. İstanbul Davutpaşa'da 31 Ocak 2008'de meydana gelen patlamada ölen 24 vatandaşımız ise bugün artık unutulmuş durumda; çünkü orada sendika, meslek odası, örgütlü kesimler bulunmuyordu. Bunların bize öğrettiği ders ise ancak çok iyi örgütlenmiş toplumların sorunlarını kalıcı olarak çözebileceği ve ilerleyebileceği gerçeğidir" diye konuştu.

"Uygulanan Sanayileşme Modelinden Vazgeçilmeli"

Geçmişten beri süregelen ancak alınmaya çalışılan tüm önlemlere rağmen hâlâ devam eden bu sorunun aynı zamanda Türkiye'nin özellikle 2001 Şubatı'ndan bu yana izlediği sanayileşme modeli ile yakından ilgili olduğunu işaret eden Hüseyin Atıcı, bu sanayileşme modeline ilişkin şu açıklamalarda bulundu: "Ucuz iş gücüne dayalı ve katma değeri düşük, emek yoğun, kaynak yoğun süreçlere dayanıyor. İkinci sınıf, artık çevreyi kirlettiği için gelişmiş ülkelerde istenmeyen, nispeten geri teknolojiler kullanılıyor. Dünya pazarlarında küresel rekabet şansı az ve küresel çapta ekonomik dalgalanmalardan kolay etkileniyor. Ucuz iş gücü talebinden kaynaklı kayıt dışı istihdam ve ekonomi yaygınlaşıyor. Yetersiz ara teknik eleman yüzünden üretim kontrolsüz, tahrip edilen ve yok edilmeye çalışılan kamusal denetim yetersiz. İş sağlığı ve güvenliğinin bir maliyet unsuru olarak görüldüğü ve bu yüzden iş kazalarının giderek arttığı bir sanayileşme modelidir. Bu sanayileşme modelinden vazgeçip, araştırma geliştirmeye kaynak ayıran, katma değeri, artı değeri yüksek ürünlere yönelen bir sanayileşme modeli, gelişkin bir sanayi toplumunu, refah

devletini, demokrasisi daha güçlü bir ülkeyi ve insanına, çalışanına değer veren bir toplumu beraberinde getirecektir. İşte o zaman, ülkemizin de altında imzası olan BM İnsan Hakları

Evrensel Beyannamesi'nin 23. maddesinin gereğini, hakkını vererek yerine getirebiliriz: 'Herkesin, kendi özgür seçimiyle belirlediği bir iş yerinde, adil ve elverişli çalışma

koşullarında çalışma hakkı vardır.' Üreterek büyüyen, paylaşarak gelişen, sanayileşmiş, demokratik bir ülke yolunda hepinizi tekrar selamlıyorum, hoş geldiniz.”

Emin Koramaz: “İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ALANININ PİYASALAŞMASININ ÖNÜ AÇILIYOR”

Kongre açılışında konuşan MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz, iş sağlığı ve iş güvenliği sorunlarının çözüme kavuşturulmasına yönelik güvenlik önlemlerinin geliştirilmesinin mesleklerinin temel ilgi alanları arasında olduğunu kaydederek, mühendislik bilimlerinin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgisinin doğrudan ve dolaylı katkılardan oluştuğunu belirtti. Doğrudan katkılarının ortam ölçümleri ve iş yeri ortamına yönelik toplu önlemler olduğunu, dolaylı katkılarının ise yangınlara yönelik önlemler, kaldırma-iletme araçları, basınçlı kaplar, elektrik sistemlerinin periyodik kontrolleri olduğunu açıklayan Koramaz, MMO'nun uzmanlık alanları ile ilgili tüm dallarda olduğu gibi iş sağlığı ve güvenliği konusunda da geliştirici ve iyileştirici çalışmalara katkı ve katılımında bulunmayı en önemli görevlerinden biri olarak gördüğünü vurguladı. Odanın 10 yıldan bu yana düzenlediği iş sağlığı ve güvenliği ve bağlantılı konulardaki sempozyum ve kongrelerin, yasal mevzuat ve uygulamalar açısından henüz Türkiye'de çok yeni olan iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin duyarlılıkların yerleşmesinde uyarıcı bir rolü bulunduğunu savunan Koramaz şöyle konuştu: “Bu kongrelerde şekillenen kapsamlı ve bütünlüklü öneriler bu alanda önemli açılımlar sağlamıştır. Odamız İş Sağlığı ve Güvenliği Çalışma Grubunca her dönem güncellenen 'İş Sağlığı ve Güvenliği Oda Raporu'muz ise bu konuda çalışma yapan kesimler için önemli bir başvuru

kaynağı olarak işlev görmektedir. Odamız, tüm mesleki uygulama alanlarımızda olduğu gibi, bu alanda çalışacak üyelerimizin de konularında bilgi ve deneyimlerinin geliştirilmesini; lisans eğitiminin meslek içi eğitimlerle desteklenmesini ve yaşam boyu eğitimi zorunlu görmektedir.”

Oda Konuyla İlgili Yüzlerce Kitap Bastırdı

İş sağlığı ve güvenliği alanında çalışacak üyelerde aranacak koşulların Oda Merkezi'nde oluşturdukları komisyonlar aracılığıyla belirlendiğini ve “İş Güvenliği Mühendisliği”ne yönelik meslek içi eğitim programları ve eğitim kitapları hazırladığını belirten Koramaz, Oda üyelerinin ve ilgililerin kullanımına yönelik olarak kongre kitaplarının yanı sıra İş Güvenliği, Periyodik Kontroller, Kaldırma İletme Makinaları, Basınçlı Kaplar, Yangın Güvenliği, İş Makinaları ve ilgili konularda yüzlerce kitap basıldığını ifade etti. TMMOB Makina Mühendisleri Odası İş Güvenliği Mühendis Yetkilendirme Yönetmeliği'nin 7 Temmuz 2002 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdiğini hatırlatan Koramaz, bu Yönetmelik uyarınca ve Meslek İçi Eğitim Merkezi kanalıyla iş güvenliği konusunda çalışacak üyelerin eğitildiğini ve belgelendirildiğini açıkladı. Odanın üyelerini eğitime ve belgelendirme faaliyetlerinin yanı sıra tekniğin gerektirdiği araç, gereç ve cihazları

kullanarak uzman üyeleri ve teknik görevlileri eliyle “İş Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü”nde istenen periyodik kontrolleri de gerçekleştirdiğini söyleyen Koramaz, Odada ülke genelinde istihdam edilen 300'ü aşkın teknik görevlinin de sürekli hizmet içi eğitimden geçirildiğini vurguladı.

Konuya Gereken Özen Gösterilmiyor

Odanın iş güvenliği konusunda yürüttüğü faaliyetlerin 2004 yılında Türk Akreditasyon Kurumu'na akredite ettirildiğini ve Odanın A Tipi Muayene Kuruluşu olduğunu dile getiren Emin Koramaz, Oda Merkezi'nde kurulan Personel Belgelendirme Kuruluşu'nun (PBK) da ilgili AB standardı kapsamında TÜRKAK'a akredite ettirildiğini kaydederek, “Şubat 2007'de alınan akreditasyon belgesi Odamızca düzenlenen mühendis yetki belgelerinin uluslararası tanınırlığı ve ülkemiz lehine önemli bir kazanımdır. İş sağlığı ve güvenliğinde ilk kamu

adresli olan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın bunu kamu yararı doğrultusunda değerlendirmesini diliyoruz” dedi. Sosyal Güvenlik Kurumu'nun (SGK) ve diğer resmi istatistiklerin gösterdiği gibi ülkemizde iş sağlığı ve güvenliğine gereken önemin verilmediğini, yasa, yönetmelik ve uygulamalarda ciddi yetersizlikler bulunduğunu işaret eden Koramaz, işveren kesiminin ve kamu işvereni konumundaki devletin neoliberal ekonomik politikaların da etkisiyle konuya gereken özeni göstermediğini savundu. İş güvencesinin azalmasının, çalışma koşullarının ağırlaşmasının, özelleştirme, sendikasılaştırma ve taşeronlaştırmanın yaygınlaşmasının, sosyal güvenlik ve güvenceden yoksun kayıt dışı işçiliğin her yıl 80 bin civarında seyreden iş kazalarının nedenleri arasında olduğunu altını çizdi.

“İş Yerlerinin Yüzde 5'inin Denetlenmesi Düşündürücü”

“İstanbul Davutpaşa'da bir iş merkezinde gerçekleşen yangın ve patlama ile Tuzla tersanelerinde süreklileşen ölümler, Türkiye'deki iş sağlığı ve güvenliği politikalarının ne durumda olduğunu göstermektedir. Türkiye sanayisi ve çalışma yaşamı iş kazaları, ölüm ve yaralanmalarda dünyada sayılı ülkeler arasında yer almaktadır” diyen Koramaz, SGK istatistiklerine göre 2007 yılında 80 bin 602 iş kazasında 1.044 çalışanın yaşamını yitirdiğini, 1.956 çalışanın sürekli iş göremez (sakat) durumuna düştüğünü, 1.208 çalışanın meslek hastalığına yakalandığını belirtti. İş kazaları sonucu toplam 1 milyon 934 bin 980 gün geçici iş görmezlik oluştuğunu ve çalışanların 60 bin 170 günü hastanede geçirdiklerini açıklayan Koramaz, konuşmasını şöyle sürdürdü: “İş kazalarının yüzde 61'inin 150 işçi çalıştıran işletmelerde, yüzde 79'unun 1200 işçi çalıştıran işletmelerde yaşanması, sanayi ve KOBİ'lerdeki iş sağlığı ve güvenliği sorunlarının önem

derecesini ortaya koymaktadır. Diğer yandan sayısal olarak yetersiz olan müfettiş kadroları ile ülkemizdeki tüm iş yerlerinin her yıl ancak yüzde 5'e yakınının denetlenebilmesi de çok düşündürücüdür. 67 yıl öncesine kadar mevzuatımızda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili açık belirlemeler çok azdı ve dolaylı bir şekilde kurgulanmaktaydı. AB sürecine bağlı olarak 2003 yılında 1475 sayılı Yasa yerine ikame edilen 4857 sayılı İş Yasası ile konuya nispeten daha bütünlüklü bakılmış, belli ölçeğin üzerindeki iş yerlerine iş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik eleman bulundurma zorunluluğu getirilmiştir.”

Meslek Odaları ve Sendikaların Görüşlerine Önem Verilmiyor

Yasa'nın 82. maddesinde 'İş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik elemanların nitelikleri, sayısı, görev, yetki ve sorumlulukları, eğitimleri, çalışma şartları, görevlerini nasıl yürütecekleri, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir' denildiğini belirten Koramaz, TMMOB ve bağlı Odaların söz konusu yönetmeliğin hazırlanma süreçlerinde görüş ve önerilerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na ayrıntılı olarak ilettiklerini söyleyerek şöyle konuştu: “Fakat üzülmek isterim, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından mevzuat hazırlık süreçlerinde meslek örgütleri ve sendikaların görüşlerine yeterli önem verilmemektedir. Bu nedenle yapılan yönetmeliklerin birçoğu meslek örgütleri ve sendikalar tarafından yargıya götürülmektedir. İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Elemanların Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'te de benzer durum yaşanmıştır. Yönetmelikte 'İş Güvenliği Uzmanlığı' gibi bir tanım üretilerek mühendisler ile teknik elemanlar aynı düzeyde değerlendirilmiştir.”

“Yasalar Hazırlanırken Yargı Kararları Gözetilmiyor”

İş güvenliği alanında mühendislik uygulamalarının büyük önem taşıdığına dikkat çeken Emin Koramaz, iş yerindeki iş güvenliği sorunlarının saptanmasına yönelik risk analizlerinin yapılmasının, tehlikeli durum ve davranışların giderilmesine yönelik önlemlerin geliştirilmesinin, iş güvenliği yönetim sistemi unsurlarının yaşama geçirilmesinin, düzenli ve periyodik denetimlerin sürdürülmesinin, etkili ve amaca uygun eğitim programlarının uygulanmasının doğrudan mühendislik hizmetleri olduğunu kaydetti. TMMOB ve Oda tarafından açılan davalar sonucu söz konusu yönetmeliğin 11 maddesinin Danıştay 10. Dairesi tarafından iptal edildiğini söyleyen Koramaz, “Yeni yasalar hazırlanırken yargı kararlarının mutlaka gözetilmesi gerekir. Ancak ülkemizde tersine bir süreç yaşanmaktadır” dedi. Koramaz yaşanan süreçle ilgili şu açıklamalarda bulundu: “Danıştay'ın iptal kararından sonra çıkarılan ve kamuoyunda 'İstihdam Paketi' olarak anılan 5763 sayılı 'İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun' ile Danıştay 10. Daire'nin 2004 tarihli 'İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği'ni iptal eden kararı, Danıştay 1. Daire'nin 2006 tarihli 'İş Sağlığı ve Güvenliği Tüzüğü Taslağı'na Başbakanlığa iade eden kararı, yine Danıştay 10. Daire'nin 2006 tarihli 'İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Elemanların Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin' 11 maddesinin iptali yönünde verilen kararları ihlal edilmiştir. Yani, Torba Yasa ile Danıştay'ın iptal ettiği tüm hükümler yeniden konulmuştur.”

“Mesleki Yetkilendirme Ticari Bir Unsur Olarak Ele Alınıyor”

Bu Yasa ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın Teşkilat Yasası'nda değişiklik yapılarak iş sağlığı ve güvenliği alanının ve iş

güvenliği mühendislerinin eğitiminin piyasaya açıldığını savunan Koramaz, önceki yönetmelikte yer alan ve Danıştay tarafından iptal edilen “İş Güvenliği Uzmanlığı”nın bu Yasa'ya tekrar konulduğunu belirtti. “Oysa bu iş ayrı bir meslek değil, bir mühendislik hizmetidir. İş güvenliği mühendisliği ile teknik elemanlığın aynı yetki ve sorumluluklara sahip kılınması kabul edilemez niteliktedir” diyerek tepki gösteren Koramaz, uzun süredir tarafların görüşüne açılan “İş Sağlığı ve Güvenliği Yasa Tasarısı Taslağı”nda da benzer yanlışların sürdürüldüğüne dikkat çekerek, “Bu yasa tasarısı taslağında mesleki yeterliliği odasınca denetlenen iş güvenliği mühendisi kavramı, 'Bakanlık tarafından belgelendirilmiş mühendis' tanımına indirgenerek, odaların görev ve yetkileri dışlanmaktadır. İş yeri hekimi, mühendis, teknik eleman, hemşire ve diğer sağlık personeline verilecek eğitim hizmetlerinin satın alınması öngörülerek mesleki yetkilendirme

konusu ticari bir unsur olarak ele alınmaktadır. İş güvenliği mühendisliği ve iş yeri hekimliği hizmetlerinin işletme dışından satın alınmasının önü açılarak bu hizmetler danışmanlık hüviyetine büründürülmekte, iş sağlığı ve güvenliği alanının piyasalaşmasının önü açılmaktadır” diye konuştu.

“Mesleki Bağımsızlık Taslağına Yansıtılmalı”

Bu yasa tasarısında da KOBİ'lerde ortak işçi sağlığı ve güvenlik birimlerinin kurulmasının işverenlerin isteğine bırakıldığını vurgulayan Emin Koramaz, küçük işletmeler için ortak iş sağlığı ve güvenliği kurullarının tüm ısrarlara karşın yine göz ardı edildiğini ifade etti. “İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu”nu 50 ve daha çok sayıda işçinin çalıştığı, yani toplam iş yerlerinin yüzde 1,5'i için geçerli kılmanın “iş kazası cinayetlerinin yaygınlaşmasına göz yummak anlamına” geleceği uyarısında bulunan Koramaz, Odanın konu ile ilgili taleplerini şöyle sıraladı: “Bu ve

benzeri nedenlerle yeni Yasa Taslağına ilişkin TMMOB ve Odamızın Bakanlığa ilettiği öneriler ile iş güvenliği mühendislerinin mesleki bağımsızlığı taslağına yansıtılmalıdır. Çünkü ilgili yönetmeliğe karşı açılan davada Danıştay, mesleki bağımsızlık ilkesinin göz ardı edilmesini hukuka uygun bulmamıştır. Odamız, öncelikle iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili mevzuattaki eksikliklerin giderilmesi yönündeki çalışmaların sonuçlandırılmasını, iş kazaları ve çok önemli bir sorun olan meslek hastalıklarına yönelik önleyici yaklaşımlar geliştirilmesini ve 'İş Güvenliği Mühendisliği'nin çalışma yaşamının sorunlarını çözümlenecek şekilde yaşama geçirilmesini ısrarla istemektedir. Zira iş sağlığı ve güvenliği mevzuatında, sağlık hizmetleri dışındaki tüm hususlar mühendislik dallarını ilgilendirmektedir. Mevzuatın denetim ve uygulayıcılarının ağırlıklı olarak mühendisler olduğu gözetilmek durumunda.”

Prof. Dr. Alper Akınoğlu: “SANAYİCİ İŞÇİSİNİ KORUMALI”

Kongre açılışında konuşan Çukurova Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Alper Akınoğlu ise Makina Mühendisleri Odası'nın son yıllarda yaptığı iş sağlığı ve güvenliği kongrelerine ev sahipliği yapmaktan onur duyduklarını ifade ederek, iş sağlığı ve güvenliği alanının var olan yanlışlıkların düzeltilmesi gereken bir alan olduğunu vurguladı. “Ülkemiz Osmanlı Dönemi'nde sanayileşmeyi kaçırmış bir ülkedir” diyen Akınoğlu, bizler sanayileşme alanında açığımızı kapatmaya çalışırken dünyanın küreselleşme dönemine geçtiğini belirtti. Türkiye'nin de aynı aşamalardan geçmek durumunda olduğunu söyleyen Akınoğlu şöyle konuştu: “Ayrıca ülkemiz sanayi, katma değeri yüksek

olmak durumundadır. Sanayici, üretici ve işçi hep beraber güçlü olmalıdır. Eğer bunlar, yani üretkenler güçlü değilse alım - satım yapanlar, işin ticaretini yapanlar kazanıyor demektir. Sanayici de çevreyi kirletmemeli, bu konuda duyarlı olmalıdır. Ayrıca sanayici işçisini korumalı, ona zarar vermemelidir. Bunun için bilgi çok önemlidir. İşte bu noktada, bu ve benzeri kongrelerin önemi ortaya çıkmaktadır.

Üniversitemizde de iş sağlığı ve güvenliği alanında bölümler açmış bulunmaktayız. Bu alanda örnek davranışlar içerisinde olduğu bilinen sanayicilerimiz de vardır. Son olarak belirtmek isterim ki; ülkemiz laik,

demokratik, cumhuriyet yolunda büyük mesafe almıştır. Hepinize başarılar diliyorum.”

V. ULUSAL İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KONGRESİ SONUÇ BİLDİRGESİ YAYIMLANDI

TMMOB Makina Mühendisleri Odası'nın 16-18 Nisan 2009 tarihlerinde Çukurova Üniversitesi Mithat Özsan Amfisi Konferans salonlarında Adana ve Gaziantep şubelerimizin sekreteryalığında düzenlediği V. Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi ve Sergisi'ne 234'ü delege ve 416'sı konunun ilgilisi olmak üzere toplam 650 kişi; sergiye ise 14 firma katılmış ve kongre başarıyla tamamlanmıştır.

MMO, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, TTB, İş Müfettişleri Derneği, üniversiteler, sendikalar, meslek örgütleri, kamu ve özel kurum ve kuruluşları, mühendisler, doktorlar, işçiler, hemşireler, sağlık personeli ve teknik personel ile meslek yüksekokulu ve mühendislik öğrencileri ve ilgi duyanların katılımıyla yapılan kongrede biri açılış paneli, üçü konferans olmak üzere toplam 19 oturumda 35 bildiri sunulmuştur.

V. Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi kapsamında yapılan panel, konferans ve oturumlarda sunulan bildiriler ile yapılan tartışma ve öneriler sonucu ortaya çıkan sonuç bildirgesi bütün ilgililere ve kamuoyunun dikkatine sunulmaktadır.

Bilindiği gibi mühendislik bilimlerinin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgisi, doğrudan ve dolaylı katkılardan oluşmaktadır. TMMOB Makina Mühendisleri Odası bu kapsamda, iş sağlığı ve güvenliği konusunda geliştirici, iyileştirici çalışmalara katkıda bulunmayı başta gelen görevlerinden biri olarak görmektedir. MMO'nun sekiz yıldır düzenlediği iş sağlığı ve güvenliği ve bağlantılı konulardaki kongre ve etkinliklerde oluşturulan bütünlüklü önerilerin, iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin duyarlılıkların yerleşmesinde uyarıcı bir rolü ve önemli katkıları bulunmaktadır.

MMO'nun "İş Güvenliği Mühendisliği"ne yönelik Meslek İçi Eğitim Programları ve eğitim kitapları, İş Güvenliği, Periyodik Kontroller, Kaldırma İletme Makinaları, Basınçlı Kaplar, Yangın Güvenliği, İş Makinaları ve ilgili konularda çok sayıda yayını, "İş Sağlığı ve Güvenliği Oda Raporu", 2002 yılında Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "TMMOB Makina Mühendisleri Odası İş Güvenliği Mühendis Yetkilendirme Yönetmeliği" uyarınca üyelerin eğitim ve belgelendirilmesi, "İşçi Sağlığı ve Güvenliği Tüzüğü" ve diğer mevzuatta istenen periyodik kontrollerin yapılması, iş güvenliği konusundaki faaliyetlerin Türk Akreditasyon Kurumu'na akredite ettirilerek A Tipi Muayene Kuruluşu olunması, MMO'nun bu alanda yürüttüğü çalışmalarından bazılarıdır.

Ayrıca MMO tarafından düzenlenen mühendis yetki belgelerinin ulusal ve uluslararası tanınırlığı PBK'nın TÜRKAK'a akredite ettirilmesi ile önemli bir adım atılmıştır. Bu adımın ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından da dikkate alınması gerekir.

Resmi istatistikler, ülkemizde iş sağlığı ve güvenliğine gereken önemin verilmediğini, yasa, yönetmelik ve uygulamalarda ciddi yetersizlikler bulunduğunu göstermektedir. İşveren kesimi ve kamu işvereni konumundaki devlet, neoliberal ekonomik politikaların da etkisiyle konuya gereken özeni göstermemektedir. İş güvencesinin azalması, çalışma koşullarının ağırlaşması, özelleştirme, sendikasılaştırma ve taşeronlaştırmanın yaygınlaşması, sosyal güvenlik ve güvenceden yoksun

kayıt dışı işçilik, her yıl 80 bin civarında seyreden iş kazalarının ve kayıtlara giremeyen meslek hastalıklarının nedenleri arasındadır.

İstanbul Davutpaşa'da bir iş merkezinde gerçekleşen yangın ve patlama ile Tuzla tersanelerinde süreklileşen ölümler, iş kazalarının yüzde 61'inin 150 işçi çalıştıran işletmelerde, yüzde 79'unun 1200 işçi çalıştıran işletmelerde yaşanması ve müfettiş kadrolarının sayısal yetersizliğinden dolayı tüm iş yerlerinin her yıl ancak yüzde 5'e yakınının denetlenebilmesi; çalışma yaşamı, sanayi ve KOBİ'lerdeki iş sağlığı ve güvenliği sorunlarının gerçek boyutlarını ortaya koymaktadır.

Diğer yakıcı bir sorun olan meslek hastalıkları ise tanısının konulması, tedavinin düzenlenmesi ve rehabilitasyonunun sağlanması açısından çok sorunlu bir alandır. Dünya verileri esas alınarak yapılan hesaplamalara göre her yıl 30-40 bin arasında yeni meslek hastalığının tespit edilmesinin beklendiği ülkemizde olgu

sayısı kayıtlara yılda 500 ile 1.000 aralığında yansımaktadır.

Dünyada konuya ilişkin her 100 vakadan 56'sını meslek hastalığı, 44'ünü iş kazası oluştururken; Türkiye'de yüzde 99,86'sını iş kazası, yüzde 0,14'ünü meslek hastalığı oluşturmaktadır. Dünyada her yıl 160 milyon kişi meslek hastalıklarına yakalanıyor iken Türkiye'de sayının en son 1.208 olması anlaşılmalıdır.

AB sürecine bağlı olarak 2003 yılında 1475 sayılı Yasa yerine ikame edilen 4857 sayılı İş Yasası ile belli ölçüdeki iş yerlerine iş yeri hekimi ve iş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik eleman bulundurma zorunluluğu getirilmiş ve "İş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik elemanların nitelikleri, sayısı, görev, yetki ve sorumlulukları, eğitimleri, çalışma şartları, görevlerini nasıl yürütecekleri, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir" denilmesine karşın yönetmelik farklı bir içerikle hazırlanmıştır.

İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Elemanların Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'te "İş Güvenliği Uzmanlığı" gibi bir tanım üretilerek mühendisler ile teknik elemanlar aynı düzeyde değerlendirilmiştir.

Oysa iş güvenliği alanında mühendislik uygulamaları büyük önem taşımaktadır. İş yerindeki iş güvenliği sorunlarının saptanmasına yönelik risk analizlerinin yapılması, tehlikeli durum ve davranışların giderilmesine yönelik önlemlerin geliştirilmesi, iş güvenliği yönetim sistemi unsurlarının yaşama geçirilmesi, düzenli ve periyodik denetimlerin sürdürülmesi, etkili ve amaca uygun eğitim programlarının uygulanması, doğrudan mühendislik hizmetleridir.

TMMOB ve Odamızın açtığı davalar sonucu söz konusu yönetmeliğin 11 maddesi Danıştay 10. Dairesi tarafından iptal edilmiştir. Yeni yasalar hazırlanırken yargı kararlarının mutlaka gözetilmesi gerekir. Ancak ülkemizde tersine bir süreç yaşanmaktadır.

5763 sayılı İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile Danıştay'ın; İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği, İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Elemanların Görevleri ile Çalışma Usul Esasları Hakkında Yönetmeliğin 11 maddesi, İşyeri Sağlık Birimleri ve İşyeri Hekimlerinin Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hakkında Danıştay tarafından verilen iptal kararları ihlal edilmiştir.

Yine bu Yasa ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat Yasası'nda değişiklik yapılarak iş sağlığı ve güvenliği alanı ve iş güvenliği mühendislerinin ve iş yeri hekimlerinin eğitimi piyasaya açılmaktadır. "İş güvenliği uzmanlığı" bu Yasa'ya tekrar konulmuştur.

Tarafların görüşüne açılan "İş Sağlığı ve Güvenliği Yasa Tasarısı Taslağı"nda da aynı yanlışlar sürdürülmekte; mesleki yeterliliği Odasınca denetlenen "iş güvenliği mühendisi" kavramı, "Bakanlık tarafından belgelendirilmiş mühendis" tanımına indirgenerek, Odaların görev ve yetkileri dışlanmaktadır.

İş yeri hekimi, mühendis, teknik eleman, hemşire ve diğer sağlık personeline verilecek eğitim hizmetlerinin dışarıdan satın alınması öngörülerek bu hizmetler danışmanlık hüviyetine büründürülmekte, iş sağlığı ve güvenliği alanının piyasalaşmasının önü açılmaktadır.

KOBİ'lerde ortak işçi sağlığı ve güvenlik birimlerinin kurulması işverenlerin isteğine bırakılmaktadır. Çalışan sayısı 50'den az olan küçük işletmeler için ortak iş sağlığı ve

güvenliği kurulları tüm ısrarlara karşın, yine göz ardı edilmiştir.

Bu olumsuzluklar ve sekiz yıldır düzenlenen kongrelerimizde saptanan sorunlardan hareketle aşağıdaki yasal adım ve önlemlerin ivedilikle gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

1- 4857 sayılı İş Yasası tamamen işverenlerin çıkarları doğrultusunda şekillendirilmiştir. Esnek ve kural dışı çalışmayı, işçileri başka işverenlere kiralamayı, taşeronlaştırmayı yasal hale getiren, kıdem tazminatlarını, fazla mesai ücretlerini, sendikal hak ve yetkileri budayan bu Yasa yerine bütün tarafların katılımı ile demokratik bir yasa çıkarılmalıdır. İş mevzuatı, eksenini "insan" olan çağdaş bir yapıya kavuşturulmalıdır.

2- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanan "İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun Tasarısı Taslağı" Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB), Türk Tabipleri Birliği (TTB), Türkiye Barolar Birliği (TBB), sendikalar ve üniversitelerin görüşleri alınarak ve bu görüşler yansıtılarak yeniden düzenlenmelidir.

3- İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili ulusal politika oluşumunda TMMOB'ye bağlı ilgili meslek odaları, TTB, TBB, üniversiteler ve sendikaların katılımı sağlanarak kararlar alınmalıdır.

4- İş sağlığı ve güvenliği alanının çalışanları olan iş güvenliği mühendisleri, iş yeri hekimleri, iş yeri hemşireleri ve sağlık memurları ile çalışanların örgütleri olan meslek odaları ve sendikalar, bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da birlikte mücadele etmelidir.

5- İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yasa, tüzük ve yönetmelikler uluslararası sözleşme, standart ve normlar dikkate alınarak yenilenmelidir.

6- Başta KOBİ'ler olmak üzere 50'den daha az işçi çalıştırılan iş yerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Kurullarının

kurulması yasalarla güvence altına alınmalıdır. İş sağlığı ve güvenliği hizmetleri bütün iş yerlerini ve tüm çalışanları kapsamalı; sektör ve kurum farkı gözetmeksizin tüm iş yerleri için geçerli olmalıdır. Kurulların eğitilmiş ve yetkilendirilmiş kişilerden oluşturulması sağlanmalı ve tarafların eşit sayıda temsil edildiği demokratik yapılar olarak düzenlenmeli, tavsiye değil yaptırım gücüne sahip kurullara dönüştürülmelidir. İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunumu için belirli işçi sayısı aranmamalı; uygulamalar devlet memurları, kendi hesabına çalışanlar, tarım kesimi gibi yaptığı iş ve çevresinden etkilenen tüm toplum kesimlerini kapsamalıdır.

7- "İş Güvenliği Mühendisliği" kavramı, çıkarılacak yeni bir yönetmelikle yeniden tanımlanmalı, 50'den fazla işçi çalıştıran sanayi işletmelerinde "tam zamanlı" İş Güvenliği Mühendisi çalıştırılması zorunlu hale getirilmeli; TMMOB'ye bağlı ilgili Odalar baştan sona etkin olarak görev almalı ve denetim işlevi üstlenmelidir.

8- İş yerlerinde işçi sayısına, iş yerinin niteliğine ve tehlikelilik derecesine göre iş güvenliği konusunda mesleki yeterliliği TMMOB'ye bağlı ilgili meslek odası tarafından belgelendirilmiş bir veya daha fazla mühendis görev yapmalıdır. İş güvenliği mühendisleri ücret yönünden işverene bağlı olmamalıdır. İş güvenliği mühendislerinin ücret çizelgeleri Bakanlık ve TMMOB'ye bağlı ilgili meslek odalarıyla birlikte belirlenmelidir.

9- İş güvenliği mühendisi, iş yeri hekimi, iş yeri sağlık memuru ve hemşirelerin mesleki bağımsızlıkları sağlanmalıdır.

10- İş birliği, koordinasyon ve danışma hizmetlerinin sağlanması için ilgili meslek örgütleri, üniversiteler, işçi, işveren ve hükümet temsilcilerinin katılımıyla bir koordinasyon mekanizması oluşturulmalıdır.

11- İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin

kamusal bir hizmet olarak algılanması sağlanmalıdır.

12- İş sağlığı ve güvenliği konusunda çalışma koşulları arasındaki nedensel ilişkileri araştırarak ve bilimsel araştırma yapacak kurumlar oluşturulmalı, eğitim kurumları bu konuda özendirilmelidir.

13- Güvenlik kültürü, aile kültürü ve toplumsal iş sağlığı ve kültürü bir arada oluşturulmalı ve özendirilmelidir.

14- Ergonomi her insanın yaşam felsefesi olmalıdır. Ergonomi, iş sağlığı ve güvenliğinin ta kendisidir. Çok disiplinli bir hizmet gerektirir. Ergonomi bilincinin oluşturulması, bir devlet politikası haline getirilmelidir.

15- Eğitim ve öğretim müfredatı, orta öğrenimden başlanarak iş sağlığı ve güvenliği konusunu da içerecek şekilde yeniden düzenlenmeli, bütün okullarda iş sağlığı ve güvenliği eğitimi yapılmalı, üniversitelerin ilgili fakültelerinde iş sağlığı ve güvenliği kürsüleri kurulmalıdır.

16- İş kazaları ve meslek hastalıklarının önüne geçilebilmesi için iş yerlerinde "önce insan, önce sağlık, önce iş güvenliği" anlayışı yerleştirilmeli; iş sağlığı ve güvenliği eğitimine önem verilmeli, eğitim almamış çalışana işbaşı yaptırılmamalıdır. Eğitimler, ilgili meslek örgütleri tarafından verilmeli, bu eğitimler özerk olmalıdır. Çalışanların eğitimi, çalışma alanındaki risklere karşı bilgilendirilmeleri, risklere karşı kişisel donanımlarının uygun ve eksiksiz olması işveren tarafından sağlanmalı ve sürekli olarak denetlenmelidir.

17- İş sağlığı ve güvenliği önlemleri, iş yeri mekânı, teknoloji, üretimde kullanılan ham madde, üretilen ürün, ergonomi vb. konular proje aşamasında planlanmalıdır.

18- Üretim sürecinde kullanılan ekipmanlar ve kişisel koruyucular, ilgili standart ve mevzuata uygun olarak üretilmelidir. Bu konuda zorunlu standartlar oluşturulmalı, üretim, satış ve kullanım sırasında mutlaka denetim yapılmalıdır. Standart dışı

malzemelerin piyasaya girişi ve sunumu engellenmeli ve bu konuda meslek örgütleri, TSE ve Bakanlık kanalıyla bir denetim ağı oluşturulmalıdır.

19- İş güvencesi ile iş güvenliğinin birbirini tamamladığı gerçeğinden hareketle, tüm çalışanlar için insana yakışır "norm ve standartta" bir iş yasası hazırlanmalıdır.

20- Sigortasız ve sendikasız çalıştırma önlenmeli, kayıt dışı ekonomi kayıt altına alınmalıdır.

21- Meslek hastalıklarına ilişkin çalışmalar geliştirilmeli, meslek hastalıkları hastaneleri işlevine uygun olarak yapılandırılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır. Silikozis örneğinden ders çıkarılmalı, meslek hastalıklarının önlenmesine ilişkin kamusal eylem planı bir an önce uygulamaya geçirilmelidir.

22- Ucuz iş gücü olarak görülen kadın işçilik üzerindeki tüm olumsuz uygulamalar kaldırılmalı, ürkütücü boyutlara ulaşan çocuk emeği sömürüsü ortadan kaldırılmalıdır.

23- Kazaların tekrarlanmasını önleyecek tedbirlerin geliştirilmesi ve sisteme kazandırılmasını hedefleyen reaktif yaklaşımlar yerine, operasyonlardaki tehlikeleri inceleyerek "nelerin yanlış gidebileceğini" araştıran, önceden öngören, sonraki aşamada "daha başka neler olabilir" sorusuna yanıt arayan risk yönetimi yani proaktif/olay olmadan önceki önlemler yaklaşımı öne çıkarılmalıdır.

24- İş kazası araştırmaları gerçekçi ve güvenilir olmalıdır. İş yerlerinde kaza ve meslek hastalıklarına ait bilgiler bir veri tabanında toplanmalı, bu bilgilerden ölçme ve değerlendirme amaçlı yararlanılmalıdır.

25- Gerek işçi sağlığı gerekse toplum sağlığı; bireylerin prim ödeme gücüne yüklenmeyecek bir biçimde genel bütçeden finanse edilmeli ve koruyucu sağlık hizmetleri geliştirilmelidir.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası